

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

§. 4. De dubio, & quæstione facti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

§. IV.

De dubio & questione Facti.

Dubium facti v. c. cum quæritur vtrum quis sit²⁹
 24. annorum, potius speculativum est quam
 practicum, quia per eam quæstionem directe non
 quæritur, vtrum operatio licita, V. C. tamen si pro-
 babile, quod aliquis 24. annorum, non tamen sequi-
 tur, quod liceat statim illi Presbyteratum accipere;
 sed eiusmodi quæstiones circa factum, aut qualita-
 tem facti ex principijs resolvi debent. 21.

NB. *Factum in Dubio ordinariè* (in rebus odiosis) non³⁰
 præsimitur, sed demonstrari debet, l. in bello. §. factæ, ff.
 de captivis. cui affine est illud l. 2. ff. de probat. *Ei in-*
cumbit probatio qui dicit, seu affirmat aliquid factum,
 non qui negat; intellige, nisi præsumptio potius sit pro
 affirmante, factum aliquid fuisse. Quo pertinet illud
 Mascardi Vol. 2. ff. de probat. *Factum in dubio præsu-*
mitur, si illud de iure faciendum erat, quia maius est, si
 existimemus aliquem munus suum rectè obijisse, at-
 que in eo quod egit, nihil necessarium omisisse. V. C.
 si constet alienationem aliquam factam esse, in du-
 bio præsumitur, omnem necessariam solemnitatem
 adhibitam, ita, si constet hominem vouisse Deo ali-
 quid, præsumitur sufficientem adhibuisse delibera-
 tionem, quia id natura in est, vt homo deliberatè a-
 gat.

NB. In dubio an aliquis votum ediderit, aut ho-³¹
 mini promiserit, non debet censerī obligatus. Sin
 verò constet promissionem factam, sed dubitetur,
 an ei satisfactum, stat præsumptio pro obliga-
 tione. Prior pars probatur, nam factum in du-
 bio non præsumitur, sed demonstrari debet.

Et hic etiam locum habet regula, *Nemo solvere cogitur, antequam monstretur esse debitor.* Posterior probatur. Nam executio voti, alteriusve obligationis est aliquid facti, quod in dubio non praesumitur.

Cæterum si quis probabilius esse arbitretur, ad eoque opinetur se votum executum fuisse, seu hoc absoluisse, immunis est ab obligatione, eo quod in moralibus sæpe certitudo haberi non potest, neque in talibus conscientias nimis gravare oportet.

32 In dubio non praesumitur aliquem actum, V. C. donationis, legati intervenisse: si autem constet actum esse, praesumptio est pro valore eius.

33 Qui dubitat, utrum 21. annorum, non tenetur ieiunare.

34 Si dubium est, utrum pubes fuerit adolescens cum votum edidit, à patre vel tutore cassari potest. Nam hæc ætatis mutatio est quid facti, quod non praesumitur, donec probetur. Accedit, quod in dubio superior non sit spoliandus iure suo.

35 Dubitans utrum 25. annorum, debet abstinere à presbyterio, partim quia factum in dubio non praesumitur, partim ob reverentiam Sacramenti, ne contingat hominem, cum legitimæ ætatis defectu, contra sacros canones ordinari. 22.

36 Dubitans an dies ieiunij transacta, seu nocturnum medium sit, non potest carnibus vesci. Dubitans vero, utrum sequens dies ieiunij cœpta sit, pergere potest vescendo donec certior fiat. Et quod talis non obstante illo dubio, postera die licite sacrificet, aut communicet, non est improbabile. Secundo. Quia lex Ecclesiastica de ieiunio communicantium, non videtur tam arctè constringere conscientias in casu dubio, ut si quis dubitet, an dentibus masticans, de-

gluti

glutiverit, &c. alia vero ratio est, si dubitetur de eo, quod ad substantiam Sacramenti pertinens ab Ecclesiæ voluntate non dependet.

Qui dubitat, vtrum peccatum mortale confessus fuerit, debet illud confiteri. 37

Dubitans an peceaverit mortaliter, debet ^{confiteri} quia tutior pars eligenda est in re favorabili, & animæ saluari. 23.

In dubio, vtrum censura contracta sit, benignior pars præferenda est. Sin verò constet contractam censuram, in dubio non præsumitur absolutionem datam esse. Ratio prior est, quia (in odiosis) delictum opere consummatum esse, atque exinde pœna consequens, in dubio præsumi non debent. Hinc reg. 167. ff. *Favorabiliores rei potius, quam actores habentur.* Reg. 15. in 6. Odia restringi, favores convenit ampliari. Probat. posterius ex Sanchez & Abb. in cap. proposuit, num. 4 de cleric. excomm. donec probeatur sublata. arg. reg. in 6.

In dubio iuris nemo censetur irregularis, sed neq; in dubio facti, exceptâ irregularitate ex homicidio iniusto. Prob prius, Vbi dubitatur de culpa non est deferenda pœna, *satius enim est impunitum relinqui factinus innocentis.* quam innocentem condemnare, iuxta l. absentem ff. de pœnis. Et in cap. is qui, de sent. excom. in 6. ad crimen incurrendum, requiritur, vt in iure expressum sit, cum autem ius dubium satis expressum non sit, ergo in dubio iuris, non incurritur irregularitas. 24.

Quod attinet dubium commissi homicidij cense-
feri debet dubitans in vtroq; foro irregularis, est
communis sententia & fundatur in constitutione
Pontificum, qui ob periculum specialis indece-

tia, si forte postea innotescat, homicidam ad sacrum altaris ministerium accessisse, in tali dubio abstinendum esse decreverunt, c. significanti.

Quod attinet alia dubia V.C. vtrum legitime sim natus, vtrum vxor virgo accesserit maritum, potest & clericus fieri, quia in iure dubia illa non expressa. 24.

NB. In dubio nemo condemnandus, in pœnis benignior interpretatio facienda.

40 Qui rationabiliter opinatur, quamvis non sine formidine oppositi, se hominem non occidisse, mortaliter non peccasse, aut peccatum confessum esse, practicè securus esse potest, quia in tali casu, cum ob humanæ naturæ imbecillitatem, maior certitudo haberi non potest, satis est sequi verisimiliora. Quod si verò agatur de valore sacramenti necessarii, maior necessitas requiritur ad hoc, vt cum rationabili formidine partis oppositæ operari licet. 25.

Puer Baptismum petens, de quo dubitatur, vtrum vsum rationis habeat, Baptizari debet parentibus reluctantibus infidelibus, si periculum in mora sit: sed & vice versa, si parens talem puerum Baptismo offerat, ipse verò reluctetur. Quia in dubio inclinandum est in favorem fidei & religionis: sed sub conditione; si capax es, ego te baptizo. 25.

42 Interdum verò ex diuersis principiis, pro vtraque quæstionis parte rationes probabiles occurrunt, vt discerni non possit, quarum maius momentum sit. V.C. Si in vtramque partem æquale rationabile dubium sit, vtrum pecuniarum debitor illas soluerit, nec ne; quæstio est an hoc casu ad solutionem integram teneatur. Quod teneatur prob. Quia factum in dubio

dubio non præsumitur, & creditor actione sua in dubio privari non debet. Quod non teneatur probatur, quia æquitas non patitur, ut debitor sine culpa sua magno periculo subijciatur bis solvendo debitum, Creditor autem, qui & ipse, ut pono, tale dubium non diffiteretur, nullo periculo expositus sit.

C A P. VI.

De Conscientia scrupulosa.

Scrupulus est vana apprehensio, & hinc ortus timor, peccatum alicubi esse, ubi non est, oritur ex naturæ infirmitate, pusillanitate & Melancholia. 26.

Remedia contra scrupulos, 1. Consultum est ex certa conscientia contra scrupulos operari, 2. nunquam iudicare se consensisse in peccatum mortale, nisi id certo deprehendat. 3. Ea solum confiteatur, quæ certa cognoverit. 4. Confessarium non de quibuscunq; scrupulis consulat, sed sæpe proprijs rationibus ac regulis à Confessario præscriptis utatur. 5. Cum primum animo scrupulus exoriat, prudenter aliqua ratione rejiciat. 6. Confessiones non repetat, sed confessario acquiescat. 7. Quod aliorum bonorum virorum vita & consuetudo alijs possit esse vivendi regula. 8. Nolle, quod præcepta, affirmativa & positiva, de ieiuniis, horis Canonicis &c. non secundum rigorem, sed secundum epieikian intelligenda sint. 9.

Sentire de Domino in bonitate & simplicitate cordis. Sap. 1. 28.